

Жири як представники естерів. Класифікація жирів, їхні хімічні властивості.

1

Думаємо. Аналізуємо. Відповідаємо.

- Жири, їх склад та утворення.
- Класифікація жирів.
- Хімічні властивості жирів.
- Значення жирів.

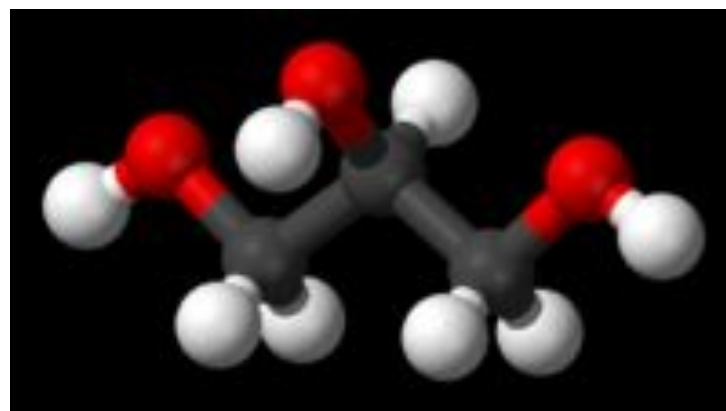
2

3

Узагальнюємо.

1.1

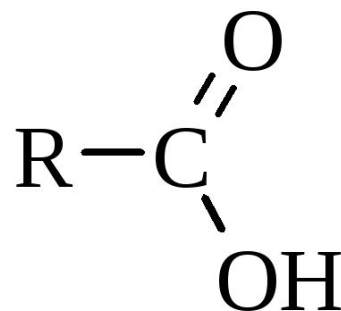
Які речовини називаються багатоатомними спиртами? Приведіть приклади спиртів.

Багатоатомні спирти - спирти, у молекулах яких два або більше атомів Гідрогену заміщені на гідроксигрупи. Етиленгліколь і гліцерол.

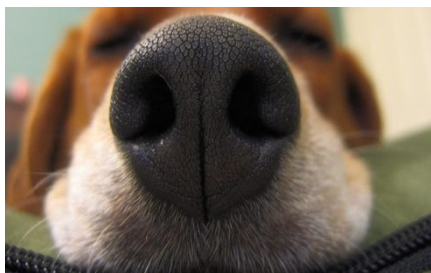
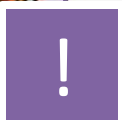
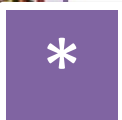

Які речовини називаються карбоновими кислотами?

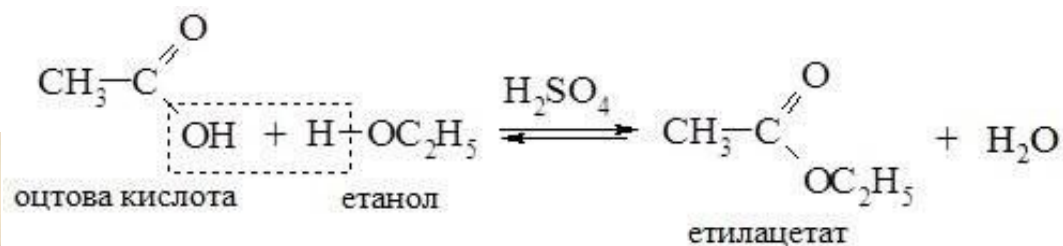

Карбоновими кислотами називаються органічні сполуки, в молекулах яких містяться одна або кілька карбоксильних груп $-\text{COOH}$, сполучених з вуглеводневим радикалом.

Що таке естерифікація?

Естерифікація - реакції утворення естеру з кислоти і спирту

Історичні дати

- К.Шееле (шведський учений): “масляний цукор” в 1779р. уперше виявив жири.

- М.Шеврель (французький учений): в 1813р. установив сполуку жирів.

- М.Бертло (французький учений): в 1854р. уперше синтезував жир.

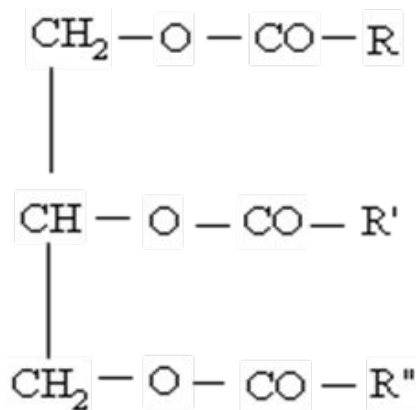

Склад жирів

Жири - складні ефіри гліцерину і вищих карбонових кислот.
Загальна назва таких з'єднань - тригліцериди.

Загальна формула жирів (тригліцеридів):

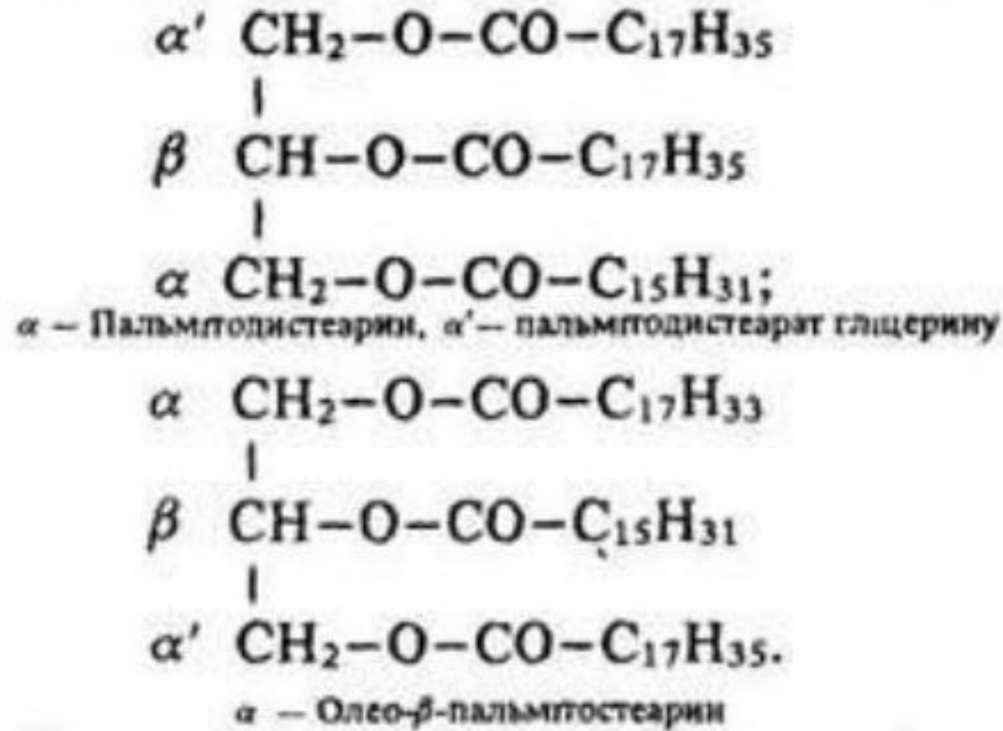

R R' R'' – вуглеводневі
залишки (можуть бути
однаковими чи різними)

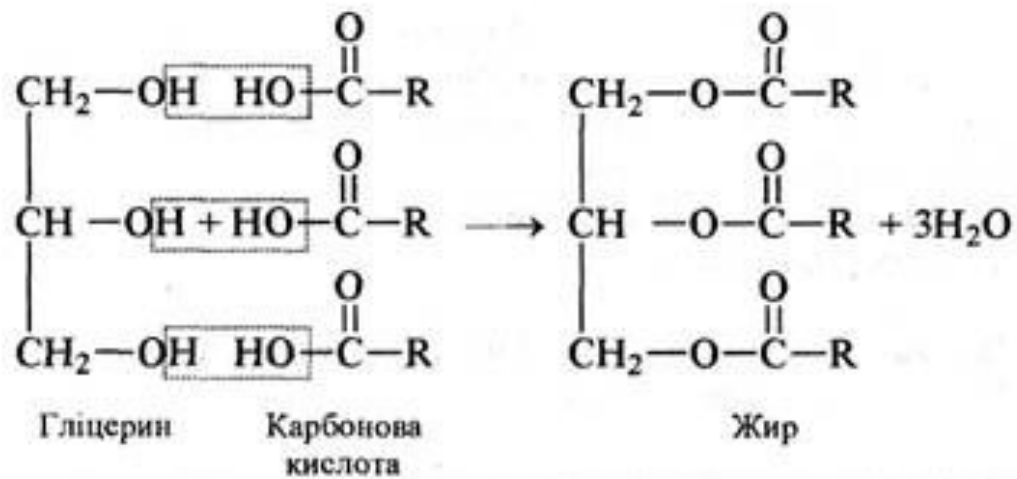
Номенклатура

Номенклатура. Вживається ще така загальна назва жирів – тригліцериди. Назви жирів походять від назв кислот. Положення залишків кислот позначаються буквами грецького алфавіту:

Утворення жирів

Жирні кислоти

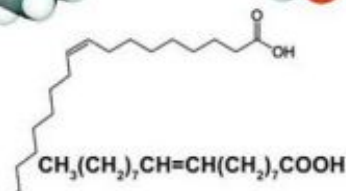
Насичені

- Пальмітинова
 $C_{15}H_{31}COOH$ ($C_{16:0}$)
- Стеаринова
 $C_{17}H_{35}COOH$ ($C_{18:0}$)
- Арахінова
 $C_{19}H_{39}COOH$ ($C_{20:0}$)

Мононенасичені

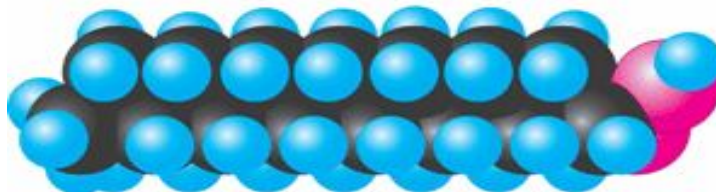
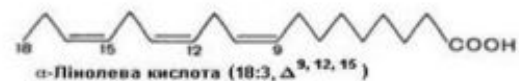
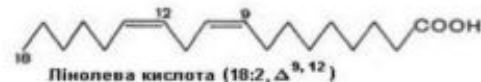
- Пальмітоолеїнова
 $C_{15}H_{29}COOH$ ($C_{16:1}$)
- Олеїнова
 $C_{17}H_{33}COOH$ ($C_{18:1}$)

олеїнова кислота

Поліненасичені

- Лінолева
 $C_{17}H_{31}COOH$ ($C_{18:2}$)_{9,12}
- Ліноленова
 $C_{17}H_{29}COOH$
($C_{18:3}$)_{9,12,15}
- Арахідонова
 $C_{19}H_{31}COOH$
($C_{20:4}$)_{5,8,11,14}

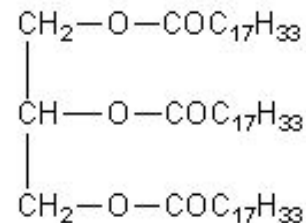
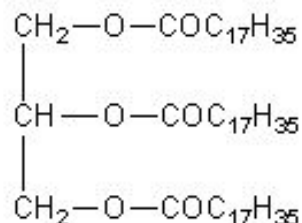

Класифікація жирів

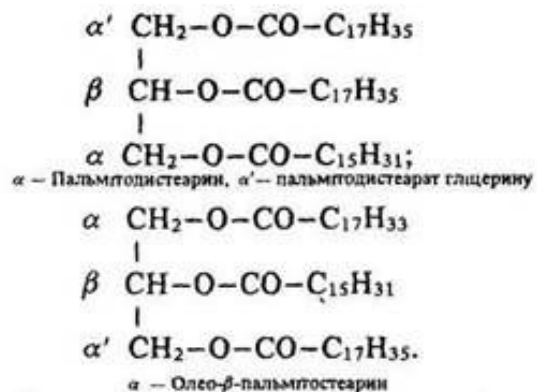

I. За складом алкільних замісників

- Прості – містять залишки однієї кислоти, тобто $R_1=R_2=R_3$

- Змішані – містять залишки різних кислот

Класифікація жирів

II. За агрегатним станом та походженням

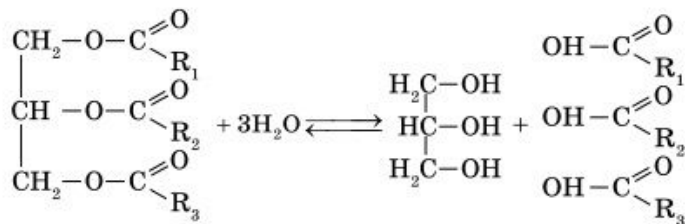
Класифікація жирів

За походженням			За агрегатним станом		
Рослинні	Тваринні	Переробні	Рідкі	Тверді	Напіврідкі
гліцерин, ненасичені вищі карбонові кислоти	гліцерин, насичені вищі карбонові кислоти		гліцерин, ненасичені вищі карбонові кислоти	гліцерин, насичені вищі карбонові кислоти	
соняшникова, конопляне і льняне масла.	баранячий, свинячий, яловичий крім риб'ячого	маргарин	соняшникова, кукурудзяна, маслинова олії	яловичий жир, баранячий кокосовий жир	Свинячий жир

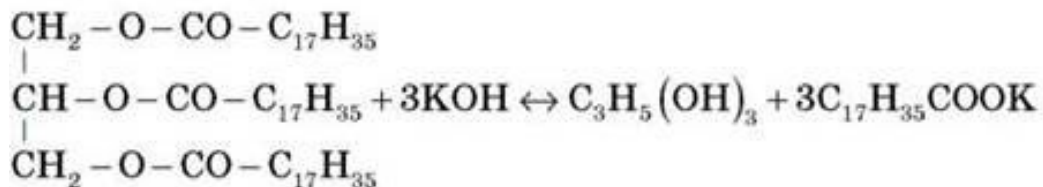
Хімічні властивості

1. Гідроліз жирів. Протікає в присутності каталізаторів (кислот, лугів, оксидів Магнію, Кальцію, Цинку).

- гідроліз жиру в нейтральному середовищі

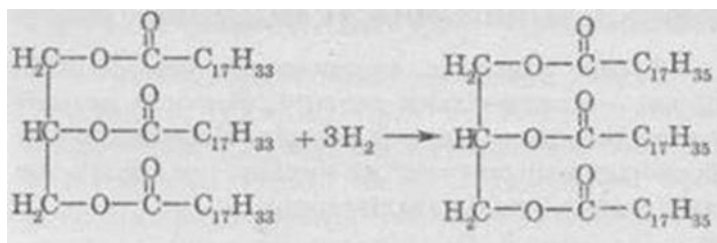
- гідроліз жиру в лужному середовищі – омилення жирів

Хімічні властивості жирів

2. Гідрування жирів, утворених ненасиченими жирними кислотами

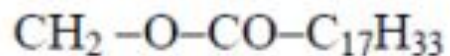

3. Окиснення. Під час зберігання жирів на повітрі відбувається часткове окиснення. Утворюються вільні карбонові кислоти, а ненасичені карбонові кислоти окислюються з утворенням альдегідів та кетонів.

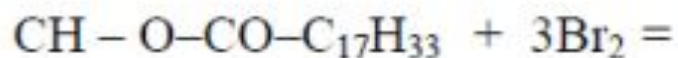

Хімічні властивості жирів

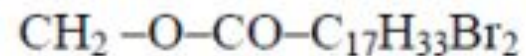
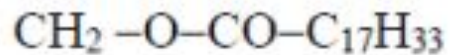
Бромовання (якісна реакція на ненасичені жири):

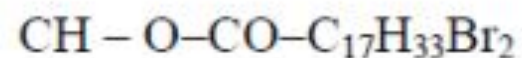
|

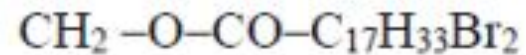
|

|

|

Застосування жирів

Застосування жирів

Близько третини вироблених жирів використовують у техніці, решту – у харчування.

Закріплення знань

Завдання 1. Фронтальне опитування

1. Жири – це естери, утворені ...
2. До складу твердих жирів входять залишки кислот ..., рідких
3. При гідролізі жирів утворюються ...
4. Лужний гідроліз жирів по – іншому називається ... Чому ?
5. Якою реакцією олії можна перетворити на тверді жири ?
6. Під впливом чого відбувається прогіркання жирів ?

Відповідь завдання 1

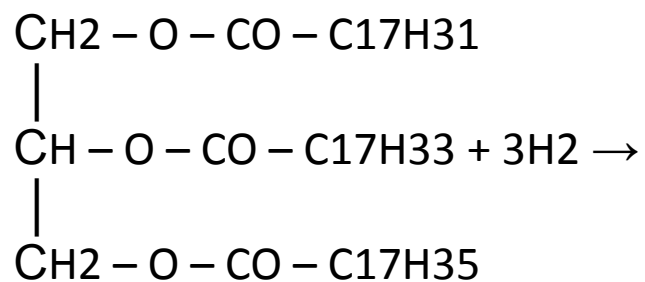
1. Жири – це естери, утворені ... (трьохатомним спиртом гліцерином і вищими карбоновими кислотами);
2. До складу твердих жирів входять залишки кислот ... (насичених), рідких ... (ненасичених).
3. При гідролізі жирів утворюються ... (гліцерин і вищі карбонові кислоти);
4. Лужний гідроліз жирів по – іншому називається ... (омиленням). Чому ?
(Бо в результаті утворюються мила – натрієві або калієві солі вищих карбонових кислот).
5. Якою реакцією олії можна перетворити на тверді жири ?
(Реакцією гідрування).
6. Під впливом чого відбувається прогіркання жирів ?
(Кисню повітря , тепла , світла , вологи).

Закріплення знань

2. Допишіть хімічне рівняння.

Відповідь завдання 2

Для жирів рослинного походження, крім гідролізу, характерні також реакції ненасичених карбонових кислот.

